

Vedran Zlatić, mag. iuris

Claudia E. Haupt: RELIGION-STATE RELATIONS IN THE UNITED STATES AND GERMANY, THE QUEST FOR NEUTRALITY, Cambridge University Press, 2012.

Knjiga **“RELIGION-STATE RELATIONS in the United States and Germany, the Quest for Neutrality”**, autorice **Claudia E. Haupt**, profesorice na George Washington University Law School, Washington, DC, predstavlja komparativnu analizu odnosa između religije i države u ustavima Sjedinjenih Američkih Država i Savezne Republike Njemačke. Iako oba navedena ustavna sustava, kao i jurisprudencija Vrhovnog suda SAD-a i Njemačkog saveznog ustavnog suda određuju neutralnost države u religijskim pitanjima, ipak je shvaćanje te neutralnosti različito u gore spomenutim državama.

Na početku knjige nalazi se Sadržaj (str. VII. – IX.), potom slijede Zahvala autora (str. X.) te Uvod (str. 1 – 9). Središnji dio knjige sastoji se od dva dijela, naslovljenih s **“The Comparative Approach”** (str. 9 – 76) i **“Religion-State Relations and the Role of Neutrality”** (str. 77 – 201). Na samom kraju knjige nalaze se Zaključak (str. 202 – 204) i Kazalo pojmova (str. 205 – 210).

Prvi dio knjige **“The Comparative Approach”** počinje poglavljem **“The past and present of comparative constitutional studies”** (str. 11 – 39). Autorica ističe kako komparativno ustavno pravo nije ništa novo, nego, naprotiv, svoje korijene vuče još od vremena stare Grčke i Aristotelovih proučavanja ustava grčkih polisa. Isto tako, autorica napominje da su *Founding Fathers* proučavali ustave drugih država te su, poučeni tim iskustvima, pisali tekst Ustava SAD-a. Naposljetku, autorica navodi kako se u SAD-u i danas vodi debata o ulozi, pa i o opravdanosti komparativnog pristupa u interpretaciji Ustava. U tu debatu uključeni su svi važni akteri, od sudaca i znanstvenika pa sve do političara.

“The culture wars, American exceptionalism, and a comparative analysis of religion-state relations” (str. 40 – 63) naziv je poglavlja u kojemu autorica razmatra problem komparativne analize odnosa država-religija u širem društvenom kontekstu, uvažavajući razne društvene aktualnosti poput pobačaja, smrtne kazne, uloge religije u društvu, prava homoseksualaca, ali i i specifičan pristup Amerikanaca ponajprije politici i pravu.

U poglavlju **“Employing a comparative approach”** (str. 64 – 76) prof. Haupt naznačuje granice svoga teksta, ističući kako će u daljnjem komparativnom razmatranju odnosa države i religije u ustavnom kontekstu biti riječi samo o dvjema državama: o SAD-u i SR Njemačkoj, odnosno o njihovim ustavnim sustavima.

U drugom dijelu knjige **“Religion-State Relations and the Role of Neutrality”** u prvome poglavlju, pod naslovom **“Toward neutrality”** (str. 79 – 112) razmatra se razvoj načela državne neutralnosti u odnosu religija-država i to oko uloge

religije u javnim školama i oko pitanja javnog isticanja religijskih simbola. Isto tako, prof. Haupt objašnjava i različito shvaćanje pojma državne neutralnosti u odnosu država-religija u SAD-u i u SR Njemačkoj. U ovom poglavlju ilustrira se i uloga načela neutralnosti u odlukama Vrhovnog suda SAD-a i Njemačkog saveznog ustavnog suda.

U poglavljima **“The role of history”** (str. 113 – 133) i **“The roots of neutrality”** (str. 134 – 166) ističe se značaj povijesnog razvoja u jurisprudenciji Vrhovnog suda SAD-a i Njemačkog saveznog ustavnog suda, a samim tim i utjecaja na pojavu i razvoj državne neutralnosti u odnosu država-religija u navedenim državama.

“Delineating neutrality” (str. 167 – 201) zadnje je poglavlje u kojemu autorica izlaže značenje pojma državne neutralnosti, iako, prema njoj, postoji više ideja o neutralnosti. Nadalje, iznosi i povezanost između neutralnosti i odvojenosti Crkve i države, kao neutralnosti i jednakosti svih religija pred državom, jer se i tu radi o konceptima koji imaju značaj u reguliranju odnosa između religije i države.

Na kraju ostaje još samo zaključiti da knjiga **“RELIGION-STATE RELATIONS in the United States and Germany, the Quest for Neutrality”** predstavlja iznimno kvalitetno i zanimljivo štivo koje umnogome pridonosi rasvjetljavanju složenih odnosa između države i religije, posebice aktualnih u današnjem vremenu.